

ÉRTÉKKOLLÁZS

TÉRI DEMONTÁZS VÁLTOZATOK A HANGÁR
ÉPÜLETÉRE

Tartalomjegyzék

Helyszín
Analízis
Absztrakció
Kollázs

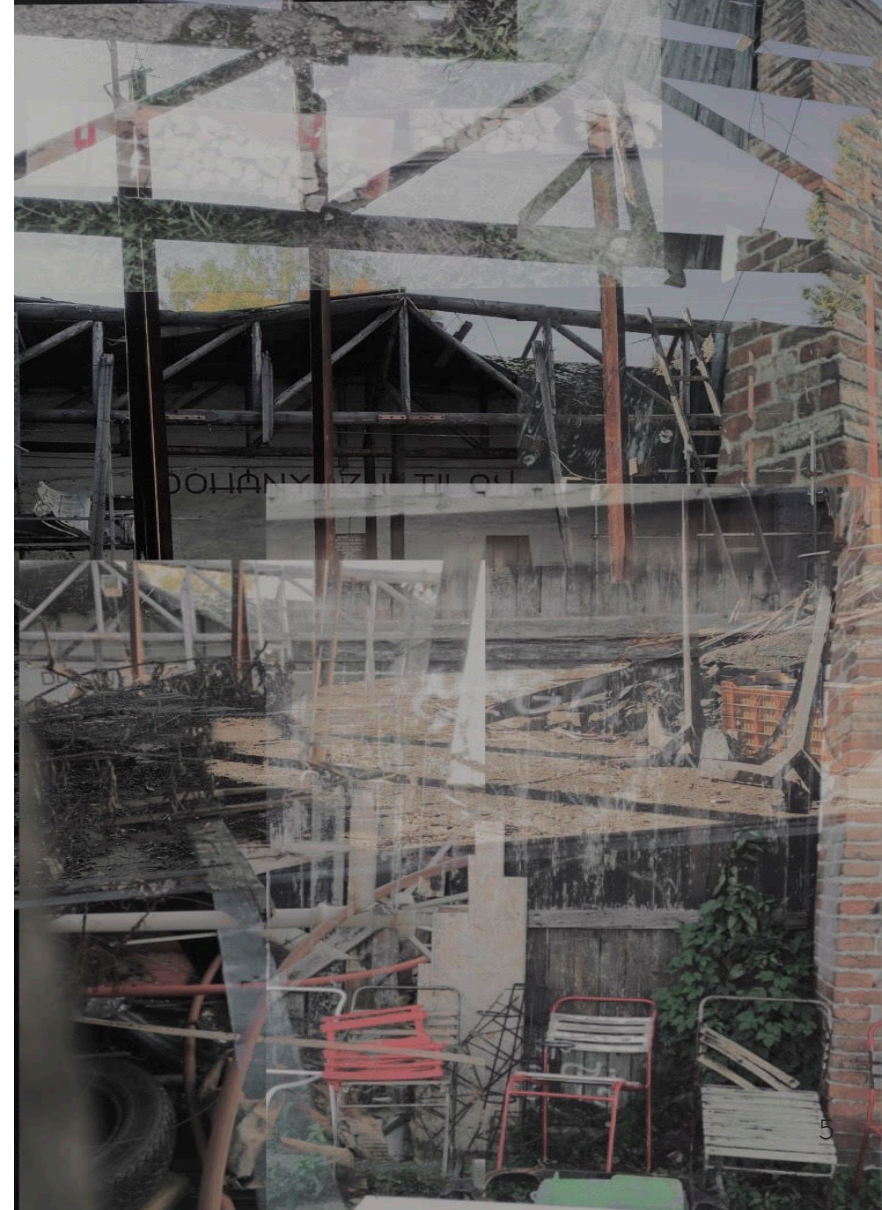

A hármashatárhegyi-repülőtér helyszínének összetettsége már első pillantásra is szembevetőd. Kilátogatva a területre láthatjuk, hogy az épített környezet, a lakóházak sarkai súrolják a természetes közeget. A települések szélső utcái a repülőtér füves területével határosak. Másik oldalain a kiterjedt mezőszerű területet fás, bokros növényzet övezi. Az épített és természeti környezet összenövéséből magától adódik, hogy a közelben élők nagyon szívesen időznek a zöldben, kutyát sétáltatnak, gyerekeikkel játszanak, piknikeznek, sportolnak, szánkóznak.

Ezenfelül rendelkezik a terület egy sokkal régebbre visszanyúló, rétegzett történelmi múlttal. Az elmúlt 100 év lenyomata a különböző értékek építésének, elvételének, fejlesztésének és eróziójának kánonja. Az 1921-ben alapított Műegyetemi Sportegyesületben olyan tagok terveztek vitorlázó- és egymotoros repülőket, mint Rubik Ernő, vagy Rotter Lajos, akinek nevéhez fűződik a Hármashatárhegy repüléshez kedvező adottságainak felismerése is. Így kezdődött, hogy a hely a repülés otthonává vált. Azóta időszakonként szövetségesek voltak ember, tudomány, társadalom és táj, viszont néha egymásra nőttek, egymást alakították.

A helyszín rendkívül sok rétegének feltárására nulladik lépésként tekintettünk. A helyszínről, a hangárról való gondolataink két síkról közelítették meg a beavatkozás kérdéskörét. Elsőként a valóság minél pontosabb megismerését tűztük ki célul, amelyhez egy analitikus megközelítést alkalmaztunk. Ez az analízis feltárta a helyszíni adottságokat, azok használatát és az azokból fakadó hiányokat. A valóság konkrétumait követően a direkt tervezési metódus helyett még olyan lehetőségeket kerestünk, amelyek tágabb szemléletű variációkat adnak számunkra egy elvont megközelítésen keresztül. Ezt a módszert, mint absztrakciót használtuk a formai és térbeli keresés folyamatához.

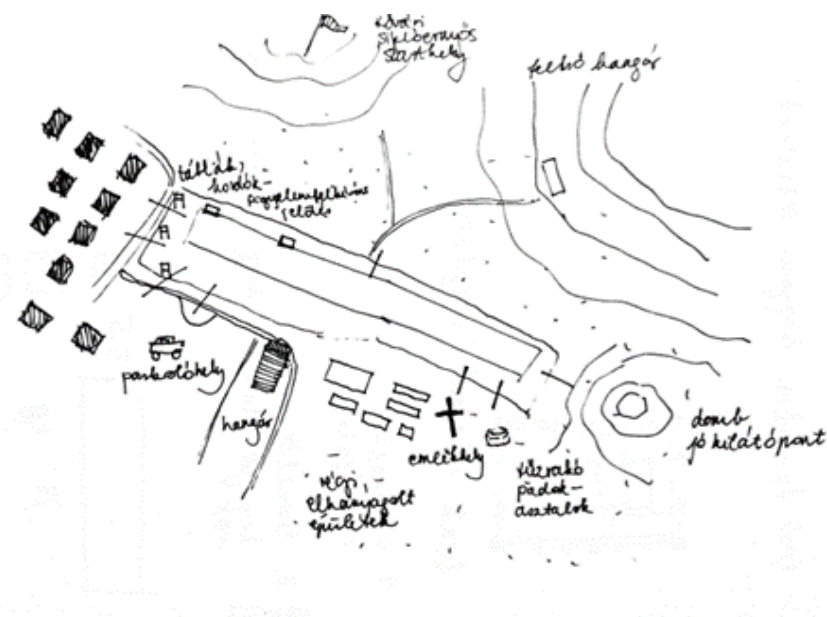
ANÁLISIS

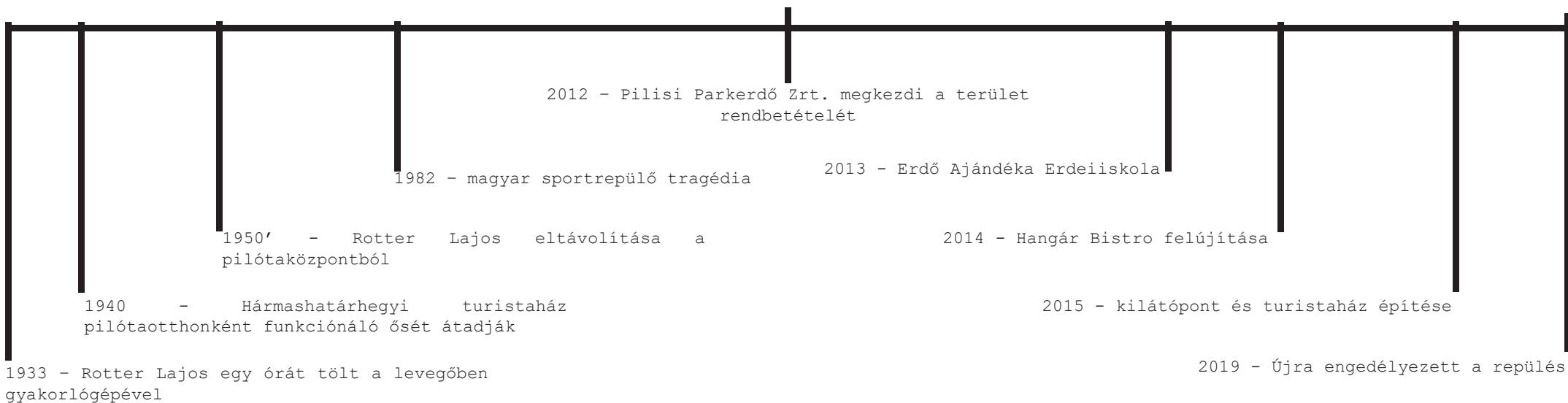
A Hármaszatharhegyi repülőtérre kilátogatva már elsöre is rengeteg használatból fakadó lenyomatot ismerhetünk meg, amelyek lejegyzése a jelen állapot kimerevítéseként egy plusz réteggént definiálható, a térképek, túraútvonalak adta tájékozódások mellett.

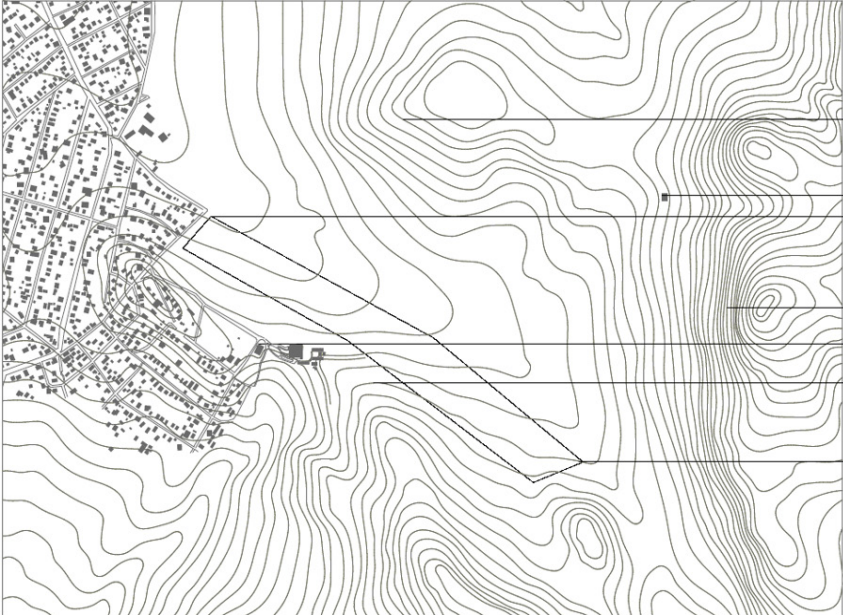
A helyszín kiemelkedően aktív használatával szemben, áll viszont egy parcellányi területdarab, mely kizárja magából az embereket. A hangár leromlott épülete ambivalens viszonyt ápol környezetével.

A megismerés első fázisa, a helyszíni szemle során, olyan pontokat kerestünk, amelyek fizikai valójukban jelen lévő elemek, a mai használatot meghatározzák. Ezek a topografikus elemek például az információs táblák, a kitaposott útvonalak, a félbevágott hordók a reppálya mentén.

A hely valós megismeréséhez elengedhetetlen a történeti áttekintés, a Műgyetemi Soprtgyesült elmúlt száz évének tanulmányozása, amelyet írásos anyagok és összefoglalók mellett olyan személyes beszélgetés is segített, amely során jelenlegi repülőtér használatól is kaptunk saját beszámolót és válaszokat az írásos anyagokból hiányzó összefüggésekre.

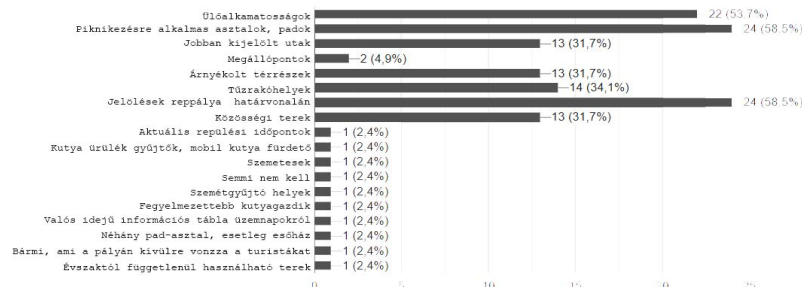

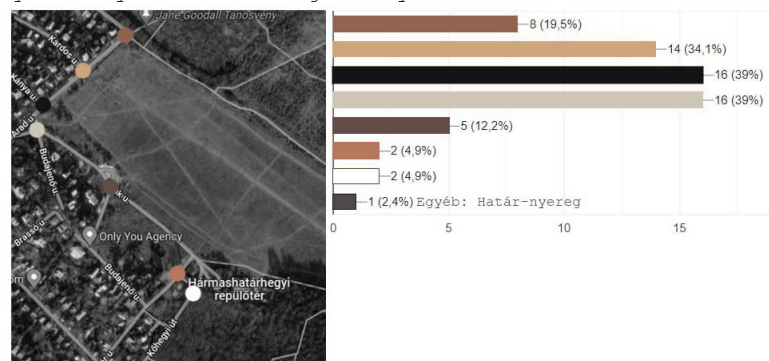
A kutatás következő pontja egy kérdőív készítése volt a területet használó közönség számára, azzal a céllal, hogy pontosabban feltérképezhessük a jelenlegi szokásokat, az aktív használók igényeit. A válaszok olyan rétegeket is feltártak számunkra, melyeket a helyszínbejárások során nem tapasztalhattunk meg.

A kérdéssort kitöltők válaszai, úgy tartjuk, egészen releváns és hasznos képpel járultak hozzá a hármashatárhegyi helyzet felderítéséhez. A következő kimutatások mutatják az eredményeket:

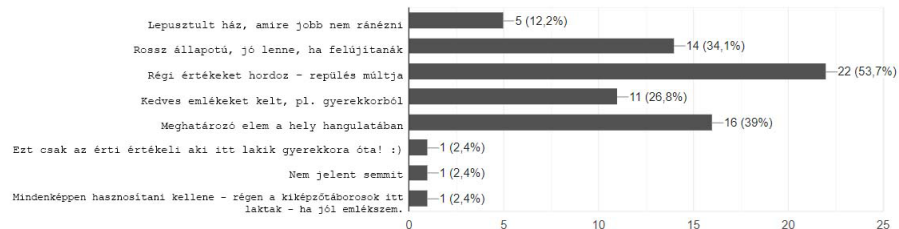
Jobbá tenné a helyszín használatát, ha létesülnének....?

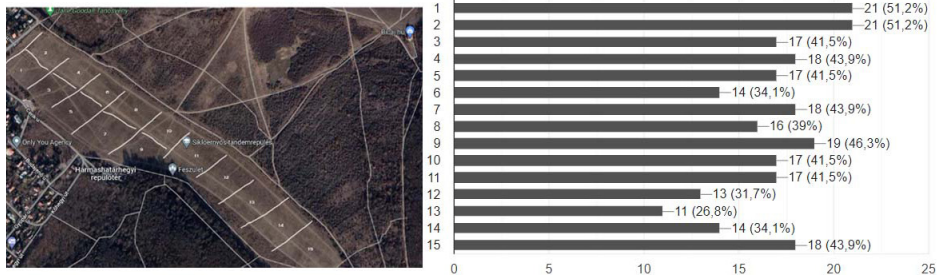
Melyik irányból érkeznek meg a helyszínre?

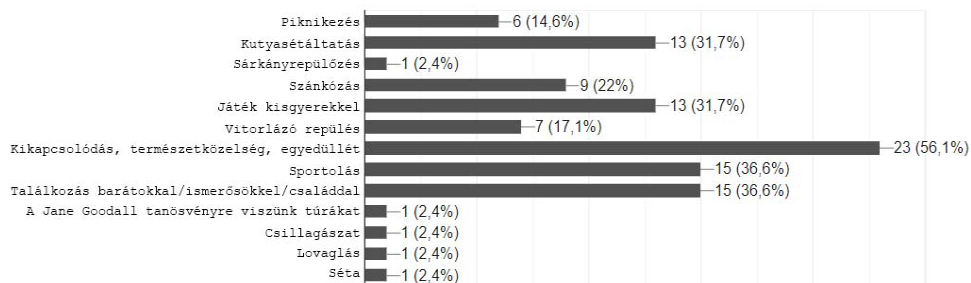
A Hármashatárhegyi alsó hangár évek óta elhagyatottan, eredeti funkciójából kiüresedetten áll. Milyen jelentéssel bír az épület az Ön nézőpontjából?

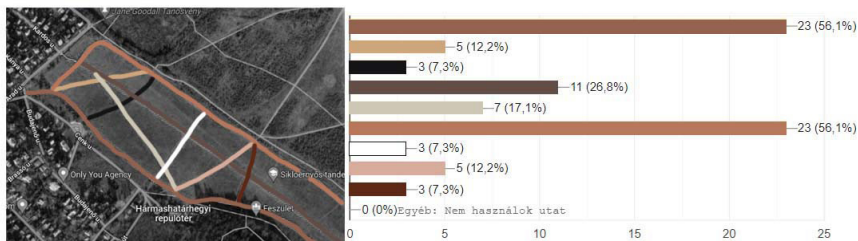
Mely területeken szokott leginkább időt tölteni?

Milyen céllal/célokkal szokott kilátogatni a Hármaszathatárhegyre?

Melyik útvonalakat használja leggyakrabban?

A válaszok bár egzakt megoldást nem adtak, hogy mi hiányzik igazán a helyszínről, amit a hangárépület jövőképe elégíthetne ki, mégis sok személyes meglátást kaptunk. A helyiek ragaszkodnak a meglévő környezetükhöz, és hozzáfűződő emlékeikhez, a repülés múltja kitörölhetetlen eleme a helynek. Az is levonható volt a válaszokból, hogy leginkább kisléptékű beavatkozásokra, kiegészítő eszközökre vágnak a használók, mint például szemetes, melegedő, közösség számára használható terek, repülés jelölése. Konklúzióként azt éreztük, hogy nincs egzakt funkcióhiány a helyszínen, illetve a helyhez kötődő használók érzékenyen reagálnak a változásra, ezért továbbra sem a hagyományos tervezési metódus irányába haladtunk.

A helyszín több eszközzel történő elemzése után a hangár épületéhez való közeledést egy értékleltár felállításával kezdtük meg. Egy olyan vizsgálati folyamatot indítottunk, amelynek során az építmény értékeit kategóriákba soroltuk. Ehhez eszközként az Alois Riegl által felállított értékrendszert¹ hívtuk segítségül, mely a modern műemlékkultuszt vizsgálva rendszerez értékeket. Elemzi az emlék értékek és a jelen értékek viszonyát a műemlékkultuszhoz. A hangárt szemügyre véve megállapítottuk, hogy az emlék értékek közül történelmi értéket hordoz magával, hiszen a szellemi hagyaték, a repülés múltja erősen áthatja. A jelen értékek szempontjából használati értéke nem maradt, míg viszonylagos művészeti értéke lehet az épületnek, azonban ez mindig is szubjektivitással járó megítélés az állandóan változó művészet tükrében.

¹ Alois Riegl: Művészettörténeti Tanulmányok, <https://pdfcoffee.com/aloes-riegl-mveszettorteneti-tanulmanyok-pdf-free.html> (utolsó elérés: 2022. 11. 01.)

Az épület egyike az első hangároknak, ám egykori funkcióját valószínű, már sosem fogja visszacapni. Ezáltal felmerül a kérdés, hogy milyen hasznosítási lehetőségek adhatnak jövőt az épületnek, ha a lebontást vagy teljes amortizálódást szeretnénk elkerülni.

Egy objektum újból történő hasznosításának több szintje² létezik, megfigyelve milyen szintű beavatkozások érik azt, míg újra eljut hasznosítójához.

-újrahasználat: beavatkozás nélkül újból használható

-javítás: karbantartással/hozzátétellel újból használható

-Újragyártás: elemeire szedve, azok újból használhatóak egy új objektum készítésére

-Újrahasznosítás: elemeit nyersanyaggá bontva újrahasznált alapanyagként

A hangárra fókuszálva megvizsgáltuk az opciókat:

-újrahasználat: a romos állapot miatt nem lehetséges
-javítás: funkcióváltással megfelelő alternatív használatot találva elképzelhető

-Újragyártás: az alkotóelemek jobb állapotú hányadával lehetséges

-Újrahasznosítás: költséges, főként helyi használat esetén kifizetődő opció

Leginkább egy az újragyártáshoz hasonlítható folyamat keltette fel az érdeklődésünket. Így közelítésünk során a Hangárt egy materiaként definiáltuk és annak lehetőségeit vizsgáltuk.

A Hangár állapota egyre romosabb, viszont alkotóelemeinek egy része még használható lehet. Az építőanyagokat a helyszínen feltérképeztük és egy anyagkollázs formájában dokumentáltuk. A továbbélés egy alternatívája rejtőzhet abban, ha az építményre, mint építészeti nyersanyagra tekintünk és az erodálódás folyamatát ragadjuk meg, helyezük a fókuszba és keresünk új utat a még újrahasználható anyagoknak.

ABSZTRAKCIÓ

A megközelítés másik útja közvetlen kontextusából kiemelve absztrakt viszonyba helyezi a hangárépületet. Alapfeltevés az erodálódás lehetőségének vizsgálata. A hozzányúlás módszerének képzőművészeti analógiát keres, melyet, mint eszköz tud felhasználni a meglévő téri helyzet újradefiniálására.

A kiindulási pont az hangár anyagi elemkészletének újrahaználása volt. Ehhez a módszerhez elsőként az asszablázs³ technikát vizsgáltuk, mely a kollázshoz hasonlatosan, de térbeli dimenzióban, különböző anyagok, tárgyak összeillesztésével, halmozásával készít kompozíciót.

A Hangár újraértelmezése során különösen érdekelt minket az amortizálás folyamata, amely az elmúlt évek alatt természetes úton már elkezdődött. Ennek az erodálásnak a menetét a demontázs metódusának analógiaként értelmeztük. A demontázs módszer megértéséhez segítségül a szolgált a montázs és kollázs technika értelmezése.

A montázs⁴ azt jelenti "összeállítás, összeszerelés, felszerelés", tehát egy additív folyamat, melynek során a képsíkon különféle képi elemeket illeszt össze az alkotó. Hasonló technika a kollázshoz, ám a különbség abban rejlik, hogy míg a kollázs inkább egy kiegészítésre, alátámasztásra, megértésre szolgáló alkotás, addig a montázs esetében a gondolatiságon, az összeillesztett elemeket együttes jelentésén van a hangsúly.

A demontázs⁵ destruktív jellegű képzőművészeti technika, jelentése "szétszedés, szétszerelés, leszereles". A kompozíció formáló ereje az elvétel metódusa, az alkotásban jelen lévő elemek leszedeésével, letépésével új formák, új kompozíciók jönnek létre. A művészeti módszer jellege teszi érdekessé magát a folyamatot is, az utat, ami az alkotás egy-egy stádiumához vezet.

⁴Képzőművészeti technikák, <https://rajzmodszertan.webnode.hu/kepzmuveszeti-technikak/> utolsó elérés (2022. 11. 01.)

⁵Altörjai Sándor: Aleatorikus demontázs vagy kép-installáció? <https://artpool.hu/Altörjai/galantai.html> (utolsó elérés: 2022. 11. 01.)

Gáyor Tibor⁶ demontázs technikával készült képzőművészeti alkotása előképként szolgált számunkra. A művész egy 4x4-es táblába szervezve mutat be síkbeli kompozíciókat, melyek egy folyamat egyes állomásait képezik, a kiindulási formából keletkezik a végére valami más. A képek ugyan síkbeliek, de az időbeliség tényezőjén keresztül a harmadik dimezió is érzékelhetővé válik, mely a hajtási módszerben rejlik. Ezenfelül Gáyor így értelmezi művét:

*"További antropomorf értelmezéssel: a statikus dinamikussá válik, az eddig végtelenre utaló a törésvonalak által behatárolódik, az irány nélküli, vagy éppen mindenirányú, határozott irányok hordozójává lesz. Konkretizálódik, igazolódik a vonal is, mely önmagában fikció. A háromszoros vagy többszörös törés vizualizálja az arány fogalmát, az összetartást, szétfutást vagy éppen a parallelitást."*⁷

A felületek hajtása, törése egy meghatározott rendszer szerint történik, ami az alkotás szabadságát bizonyos keretekbe foglalja, ám még így is magában hordozza a variációk végtelenségét.

⁶ Gáyor Tibor: Q 8/8 SPIRÁLIS DEMONTÁZS 1-16, <https://www.ludwigmuseum.hu/mutar-gy/q-88-spiralis-demontazs-1-16> (utolsó elérés: 2022. 11. 01.)

⁷Gáyor Tibor: Tektonika, <https://vintage.hu/wp-content/uploads/2018/10/GAYOR.pdf>, (utolsó elérés: 2022. 11. 01.)

A demontázs eszközt a hangárépület szikáran álló téglafalaira és támpilléreire alkalmaztuk, ez az építmény leginkább eredeti minőségében álló része. A hajtás módszerének kihasználásban nehézséget adott a dimenzióváltás ténye, hiszen a mi esetünkben a Gáyor-féle képlet szerinti kimerevített síkfelületek térbeli alakzatokká válnak, így hatványozva a variációk tárházát.

A metódus alkalmazása során a végtelen lehetőség szűkítése érdekében szabályrendszereket alkottunk, melyek irányítani és rendszerezni tudták az alkotási folyamatot. A kezdetben csak intuitív módon alkotott szabályok később szempontrendszerekké váltak, melyek a konzekvens verziók készítéséhez jól használható sorvezetők voltak.

Modul

- Téglasor: legkisebb a módszerhez alkalmazható modul
- Félfal: pillérközben elhelyezkedő fal fele
- Fal: legnagyobb jól értelmezhető modul a pillérközben elhelyezkedő fal

Hajtási módszer

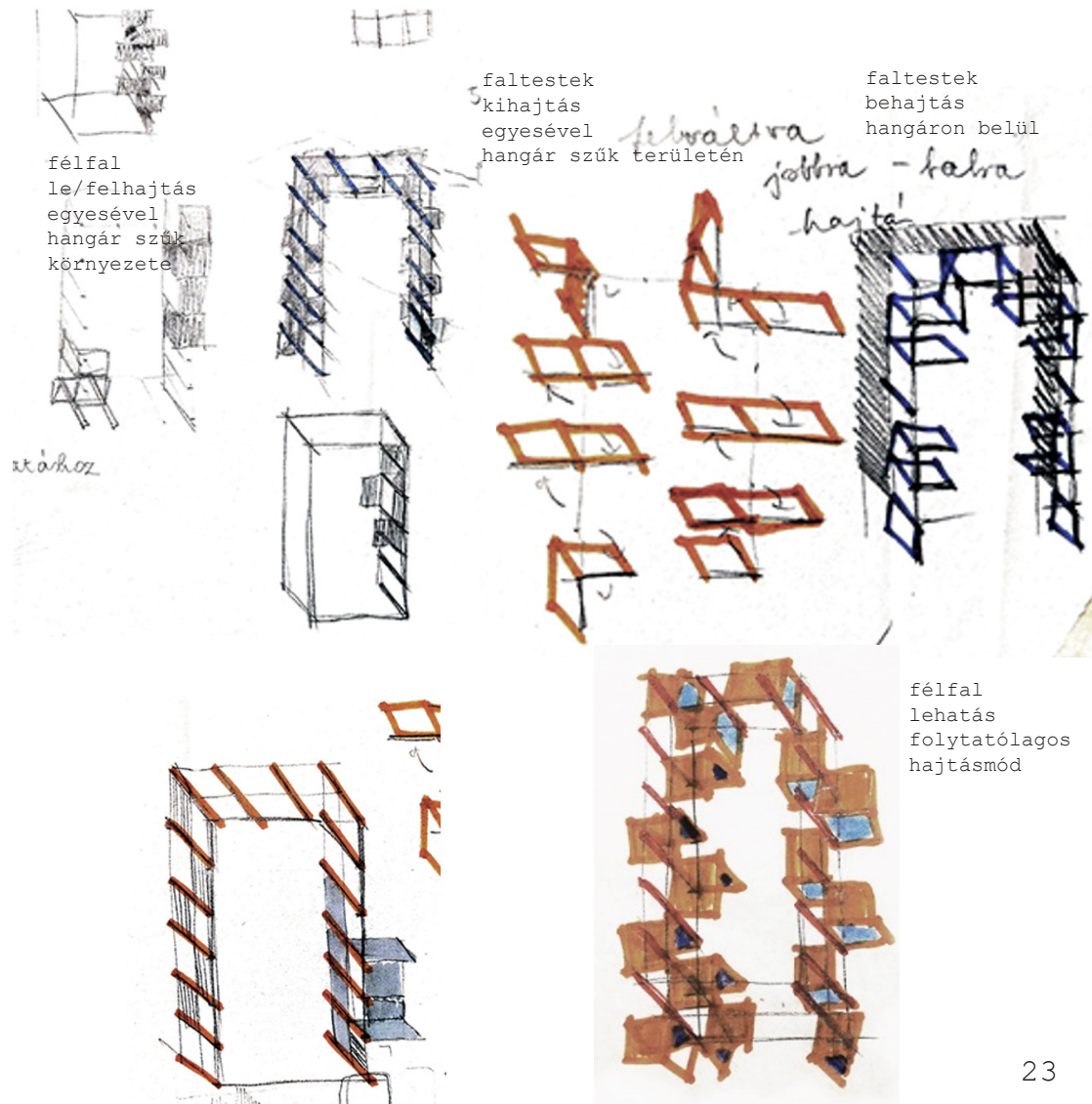
- Egyszeri mozdítás: egy modul egyszer kerül hajtásra
- Folytatólagos hajtás: egy modul hajtásával az öt megelőző modulok is továbbfordulnak
- Lefalazás: soronként való letekeredés - fonal analógia

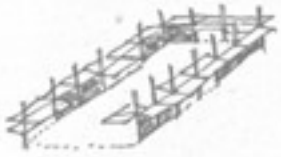
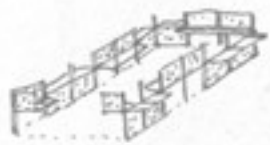
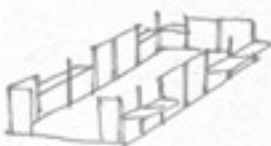
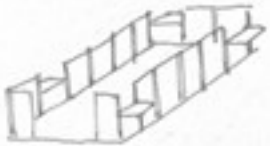
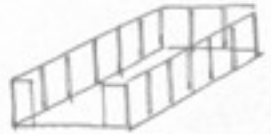
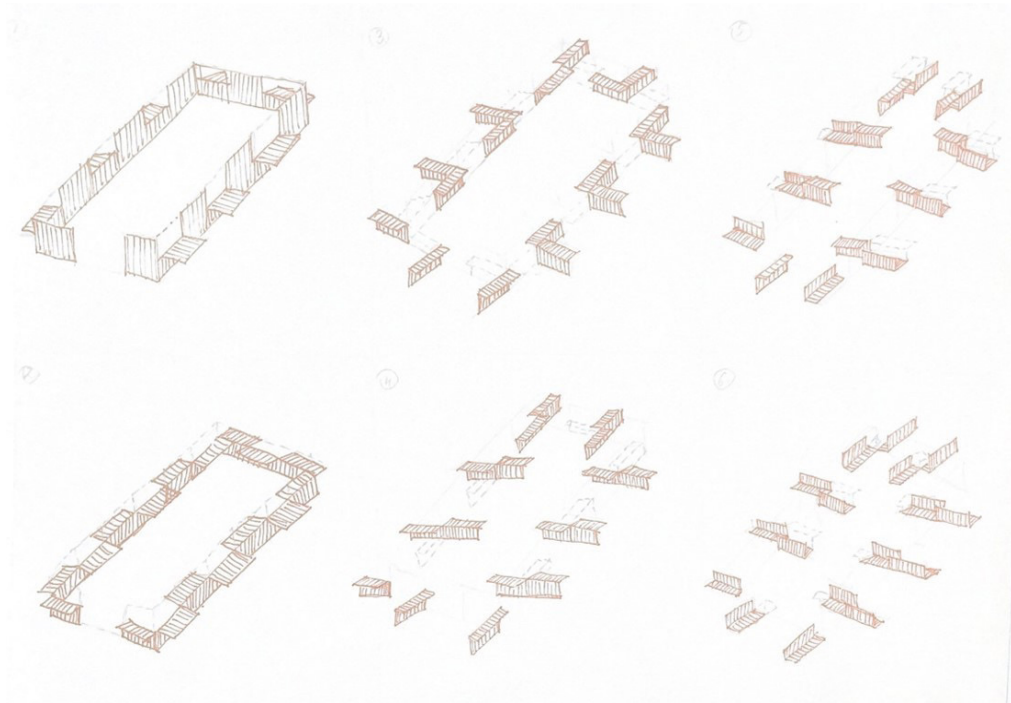
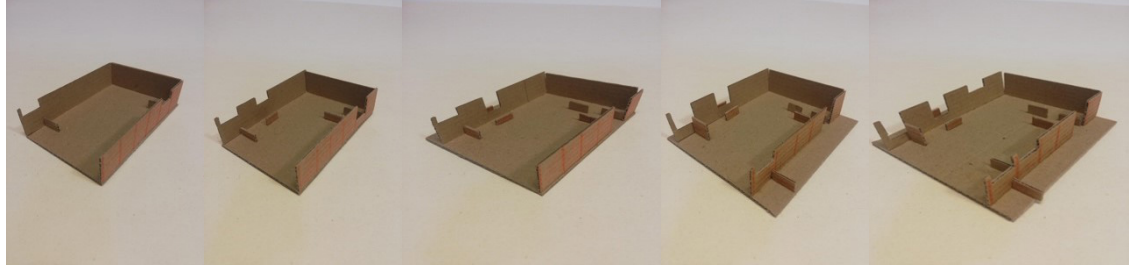
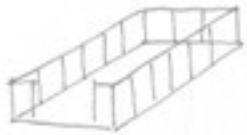
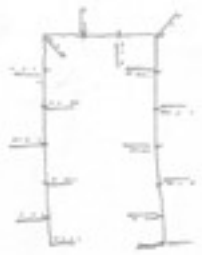
Térbeli dimenzió

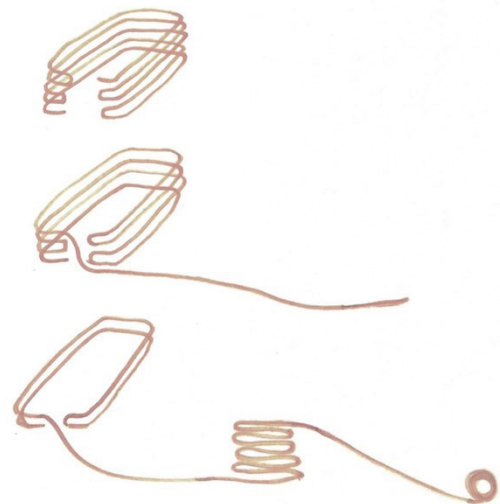
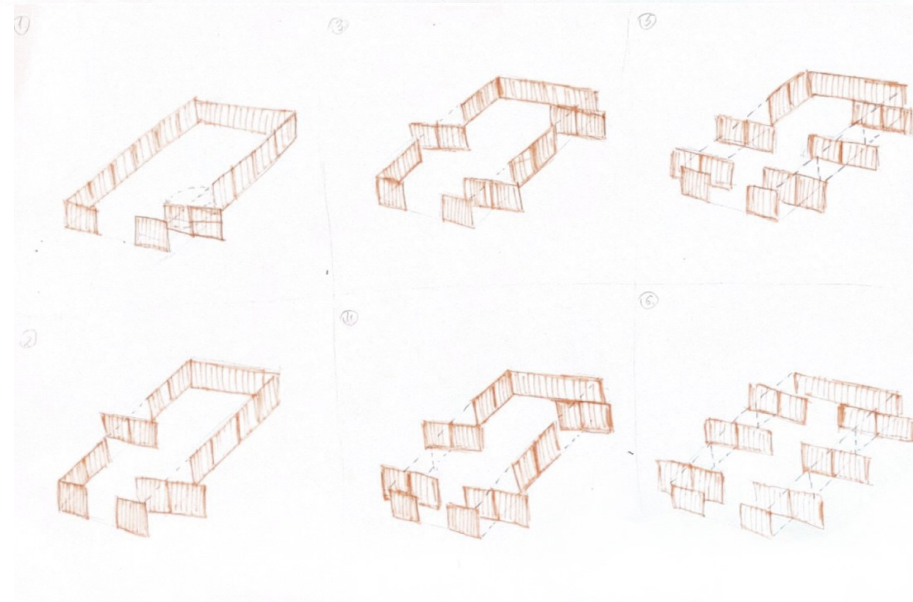
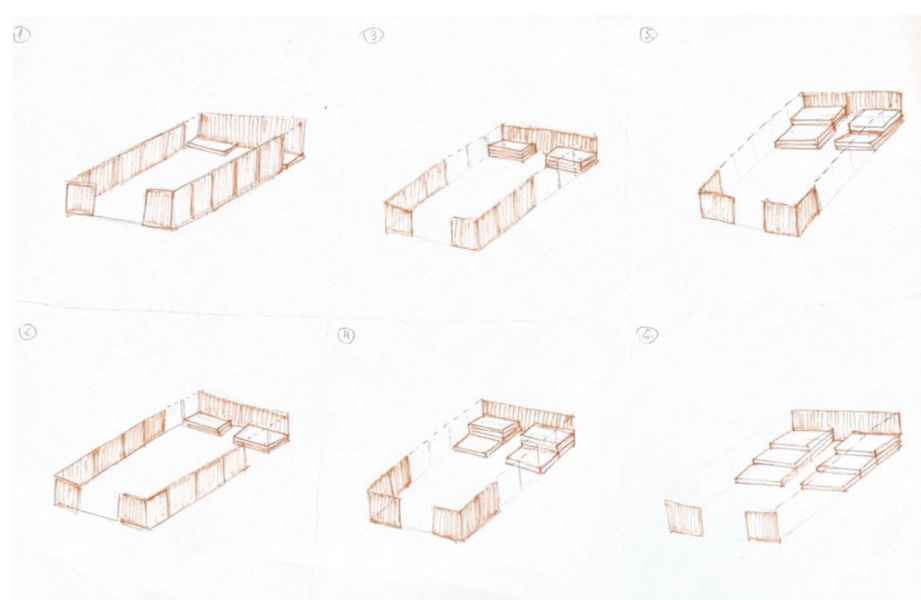
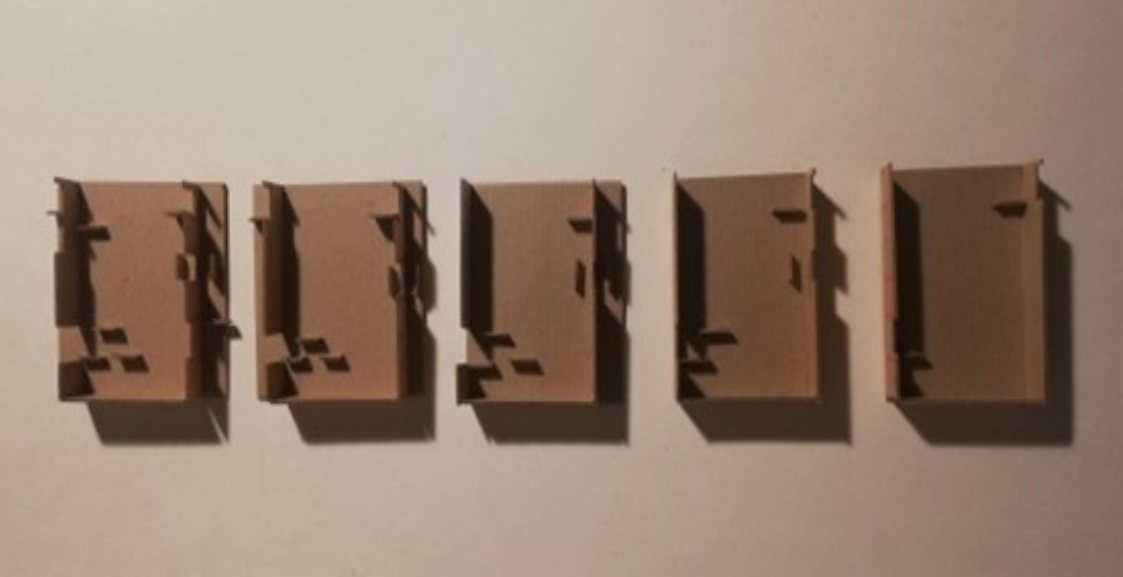
- Fel- lehajtás: vízszintes térelhatárolások létrehozása
- Kihajtás: derékszögben kifordul
- Ledöntés: földről építkezés valósít meg

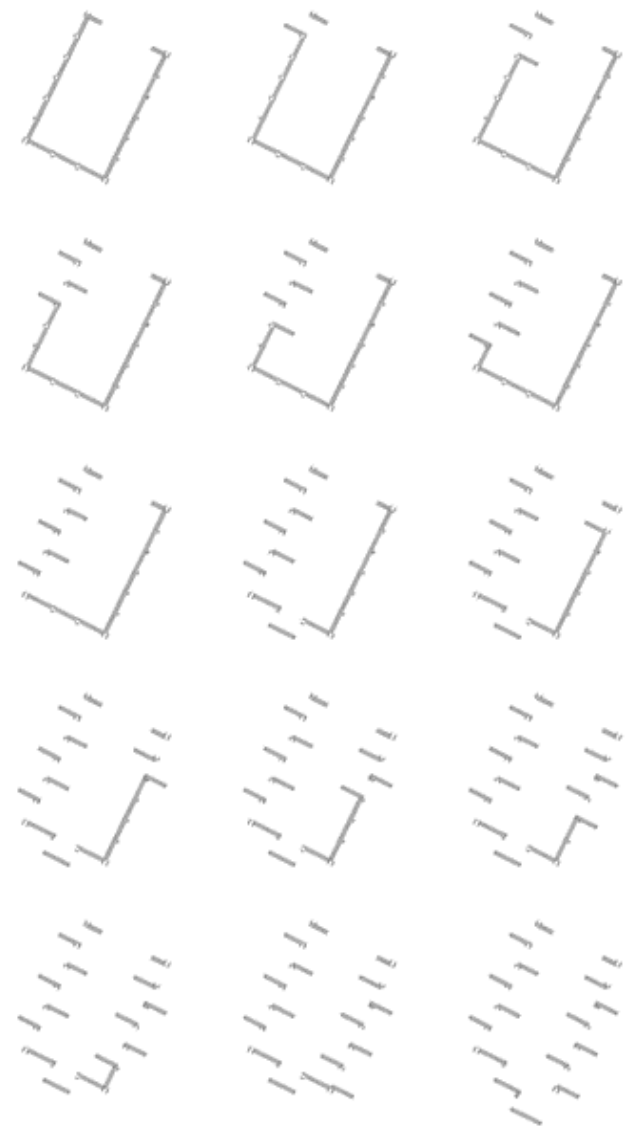
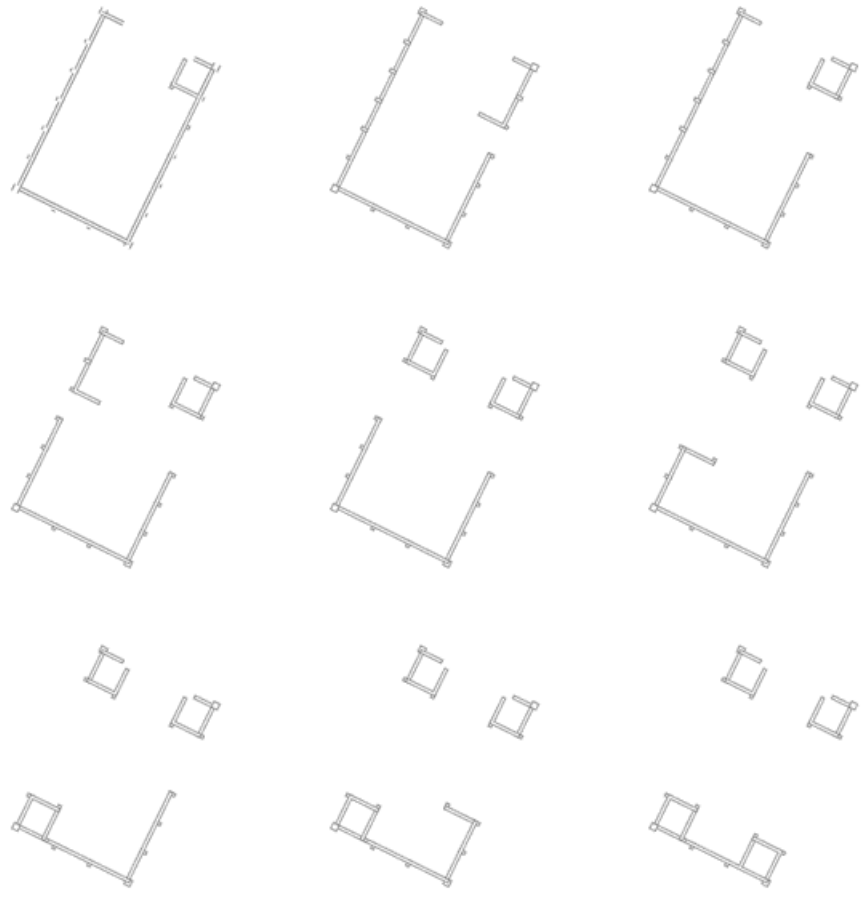
Teresedés léptéke

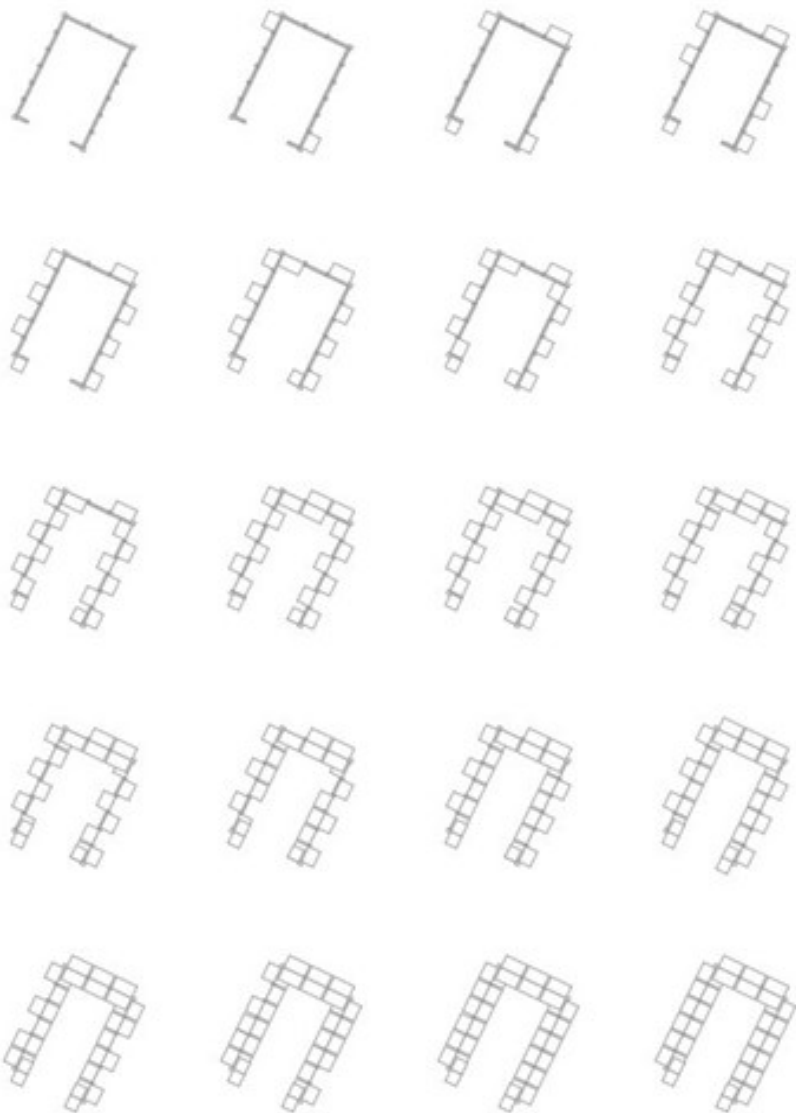
- Hangáron belül
- Hangár szűk környezetében
- Egész területen

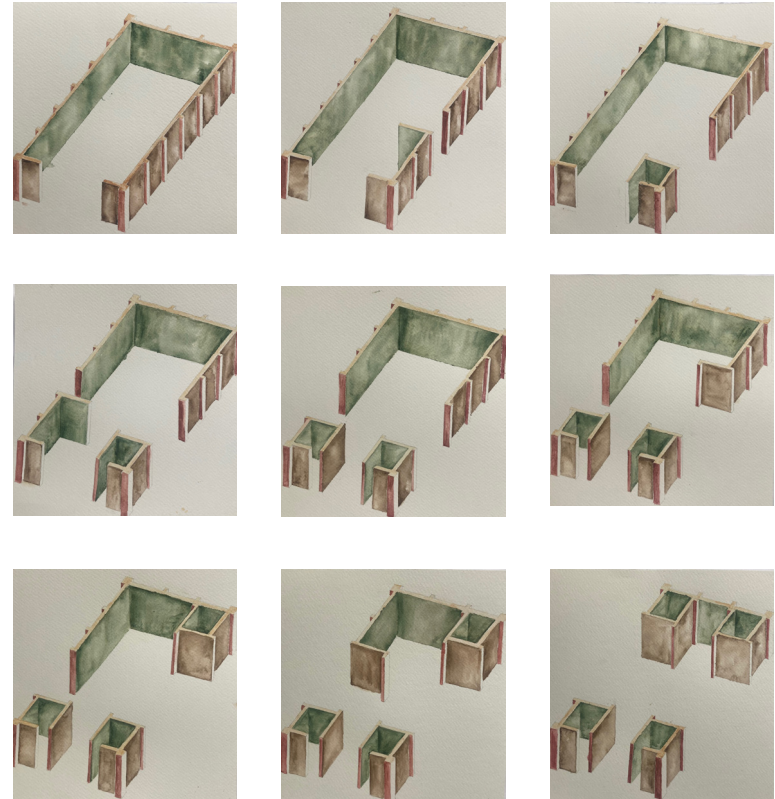

A verziók közül végül három darabbal foglalkoztunk tovább részletesen. A kiválasztott verzióknál célunk volt a meghatározott szempontrendszerünk okozta téri helyzetek és lépték okozta dimenziók különbségének kiemelése. Emellett fontos szerepet játszott, hogy a folyamatot milyen médium segítségével lehet a legérthetőbbé tenni. Rajz, makett, mozgókép, videó? Úgy gondoltuk az egyes variációk különbözőségét a bemutatás módja is jól tükrözné, így három különböző eszközhöz nyúltunk. Kézi rajz, makett és digitális mozgókép.

BLOKK

A kézi rajzot olyan képsorozathoz választottuk, mely során az adott lépések mechanizmusa a kimerevített képek által is érzékelhető, a két kép közötti mozdulatot képes az agyunk vizionálni.

A feldolgozáshoz vizsgáltunk vizuális kultúrából eredő megoldásokat, így végül a kilenc lépésből álló axonometrikus képsorozatot akvarell technikával készítettük el.

TETŐ

Voltak olyan sorozataink, melyek első skiccei során a lépések összetettsége, és a téri helyzetek bonyolultsága már meghaladta a rajzok statikus megjelenítésének lehetőségeit. Így nyúltunk a mozgókép készítés eszközához. Ez a médium lehetőséget adott arra, hogy a verziók közötti mozdulatok átmeneteit érzékeltesse. A GIF, mint technika megismeréséhez több módszert is megnéztünk, végül a képsorozatokból összeállított GIF-et választottuk.

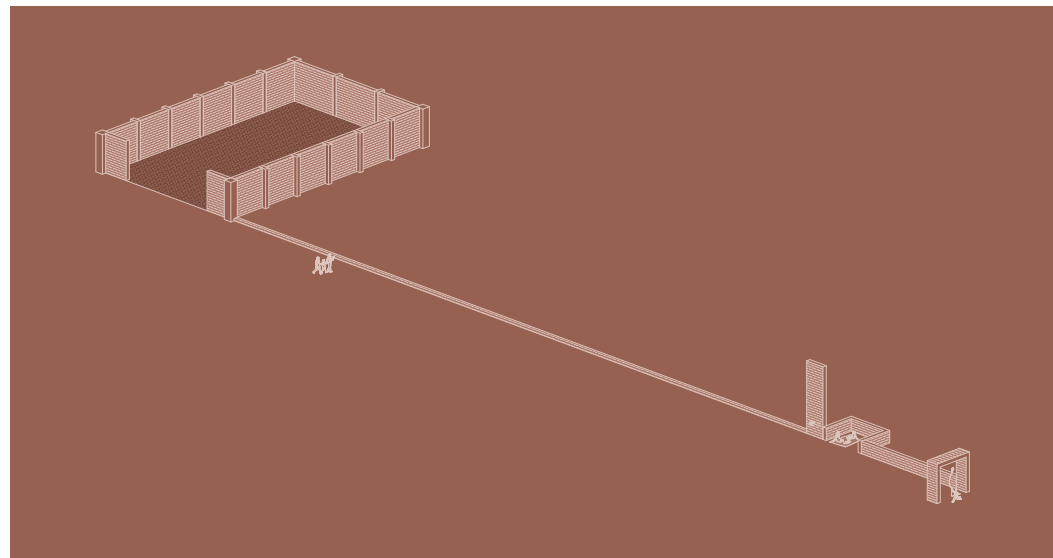
FONAL

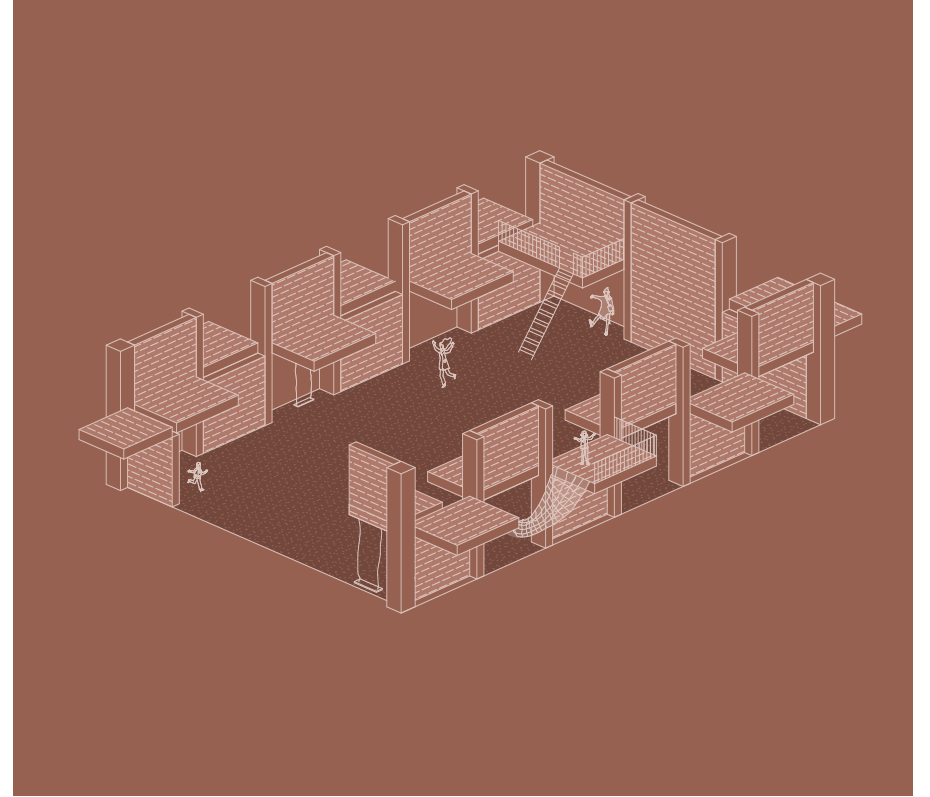
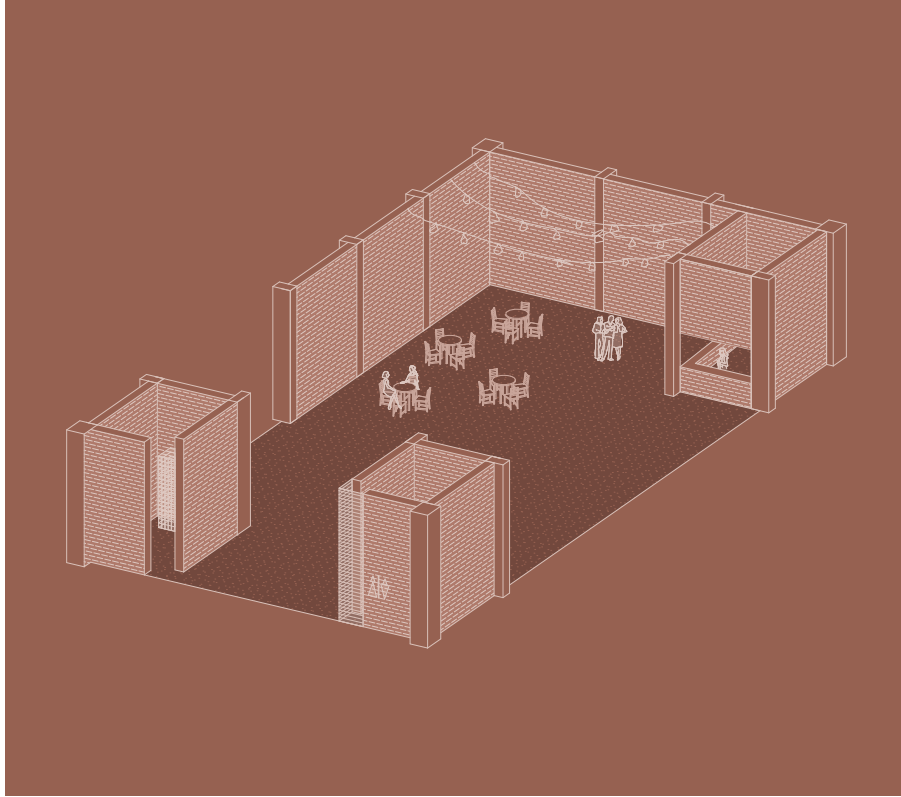
A makett adta lehetőség a léptékek kezelésében és a lépések téri változatainak bemutatására a legjobb médium. Kézzelfoghatósága miatt jól érzékelteti az anyag megmaradását, a hajtások okozta változásokat, hogy a választott modul honnan-hová fordul át. Így a fonal analógiával dolgozó folyamatot kifejezően tárja a szemünk elé. A sorozat sajátja, hogy szinte az egész repülőtér területét körbefonja, mely léptéket axonometrikus képeken keresztül nehézkes lett volna bemutatni, viszont a makett erre is praktikus eszközként szolgált.

ANALÍZIS + ABSZTRAKCIÓ

A kísérleteink eredményeiként a két síkon való gondolkodás összeérésével a demontázsok kimerevített téri helyzetei mind új válaszok lehetnek a hangárépület jövőjére. A kérdőívünk és a helyszín megismerése adta szükségekre és hiányokra a különböző téri szituációk belakása egy-egy építészeti válasz. Ezek a megoldások a hely szellemi és fizikai rétegeinek újra definiálásai-ból adódnak, amelyek érzéki és fenntartható szemléletű beavatkozások. Az épület erodálásának mesterséges folytatása az ismert funkcionális és téri hiányokat a meglévő anyagokkal oldja fel, miközben a hely szellemi értéke minden téglában tovább él.

Felhasznált források:

Gáyor Tibor: Q 8/8 SPIRÁLIS DEMONTÁZS 1-16, <https://www.ludwigmuseum.hu/mutargy/q-88-spiralis-demontazs-1-16> (utolsó elérés: 2022. 11. 01.)

Gáyor Tibor: Tektonika, <https://vintage.hu/wp-content/uploads/2018/10/GAYOR.pdf>, (utolsó elérés: 2022. 11. 01.)

Képzőművészeti technikák, https://rajzmodszertan.webnode.hu/kepzo_muveszeti-technikak/ (utolsó elérés (2022. 11. 01.)

Altorjai Sándor: Aleatorikus demontázs vagy kép-installáció? <https://artpool.hu/Altorjai/galantai.html> (utolsó elérés: 2022. 11. 01.)

Scott Bluedon: Collage <http://www.scottbluedorn.com/new-gallery-1> (utolsó elérés: 2022. 11. 01.)

Török Bence: Újrahasznált építészet, avagy a hulladék nélküli építészet felé, Építőművészeti Doktori Iskolaegyéni kutatás, 2016

Allois Riegl: Művészettörténeti Tanulmányok, <https://pdfcoffee.com/alouis-riegl-mveszettortetneti-tanulmanyok-pdf-free.html> (utolsó elérés: 2022. 11. 01.)

Elekes Attila: A hármashatárhegyi vitorlázó repülőtér

Fortepan: HHH fotó gyűjtemény, <https://fortepan.hu/hu/photos/?place=H%C3%A1rmashat%C3%A1rhegyi%20rep%C3%BCl%C5%91t%C3%A9r> (utolsó elérés: 2022. 11. 01.)

HHKK: Történelem, <https://hhkk.hu/tortenelem/#1441874023656-b1376fe8-b671020c-0aab> (utolsó elérés: 2022. 11. 01.)

<https://24.hu/belfold/2021/10/09/vocsok-kope-nemere-vitorlazo-repules-rubik-harmashatar-hegy-heti-fortepan/?fbclid=IwAR2G9w3Te03WLXhg22kxH0E4iUscC3IaR8I7wkTEerTYPSPFbyI5fSIxBvQA> (utolsó elérés: 2022. 11. 01.)

<https://iho.hu/hirek/cimkek/harmashatarhegy> (utolsó elérés: 2022. 11. 01.)

Szerzők:

Jagudits Enikő

Macsek Kata

Konzulens:

Nagy Márton DLA

BME Építészmérnöki Kar

Tudományos Diákköri Konferencia

Fenntartható Közösségek Stúdió

Egyensúlyi helyzet

2022

